

Stanovisko Ústavu pro studium totalitních režimů k pozastavení členství v Platformě evropské paměti a svědomí

Ústav pro studium totalitních režimů (dále jen Ústav) nemůže akceptovat rozhodnutí členské rady Platformy evropské paměti a svědomí, zájmového sdružení právnických osob dle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen Platforma), které bylo Ústavu sděleno prostřednictvím dopisu prezidenta Platformy ze dne 14. 1. 2014 a které spočívá v pozastavení členství Ústavu v Platformě.

Ústav má za to, že toto rozhodnutí je neplatné, a to z několika důvodů. Za prvé, Ústav neobdržel žádný zápis z jednání členské rady Platformy ani jiný dokument, ve kterém by toto rozhodnutí bylo formalizováno. Dopis, který zaslal prezident Platformy, pouze obsahuje oznámení o tomto rozhodnutí. V oznámení je uvedeno, že toto rozhodnutí bylo učiněno na základě čl. 8 odst. 1 a 2 stanov Platformy. Stanovy Platformy však hlasování o pozastavení členství neumožňují, neboť institut „pozastavení členství“ vůbec neznají. Povinnosti a práva mohou být členům platně stanoveny pouze ve stanovách nebo z nich musí být alespoň ve svých podstatných znacích odvoditelné. Pokud toto rozhodnutí nemá oporu ve stanovách, nemůže být vůči členovi sdružení právně účinné.

Prezident Platformy Ústavu vyčítá, že v roce 2013, Ústav dvakrát odmítl Platformě poskytnout informace, které pokládá, pro Platformu, za nezbytné. První výzva Platformy směřovala ředitelce Ústavu Pavle Foglové, aby vysvětlila své podnikání v letech 1994 až 2000. Během této doby se měla dopustit praní špinavých peněz, což by mohlo znamenat porušení Kodexu Platformy, konkrétně ustanovení, že *„Člen není spojen s, nepodporuje a nebude podporovat v jakékoliv podobě, ať finanční, personální nebo materiální, nedemokratické politické nebo mocenské struktury nebo osoby s takovýmito strukturami spřízněné (...)“*. V tomto případě se jedná o zcela nepodloženou spekulaci, která není doložena žádným relevantním důkazem. V tomto duchu byly také projednány otevřené dopisy Platformy na řádném a veřejném zasedání Rady Ústavu, kde bylo konstatováno, že se jedná o nesmyslné a politováníhodné obvinění. Je zcela nepřijatelné, aby v demokratickém státě jakákoliv osoba byla nucena akceptovat podobné inkviziční praktiky.

Dále se prezident Platformy odkazuje na svoji žádost o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím. Požadovaná informace se týkala domnělého porušení Kodexu Platformy. Podezření z porušení Kodexu bylo spatřováno v členství několika členů Vědecké rady Ústavu v Komunistické straně Československa v minulosti, a konkrétně, že tyto osoby, za prvé zaujímaly jakoukoliv politickou funkci, a za druhé, že za tuto činnost obdržely úplatu. Podle Kodexu Platformy totiž *„Člen vědomě nezaměstnává, ať již v placených nebo neplacených funkcích, bývalé členy nebo spolupracovníky represivních složek totalitních režimů nebo bývalé placené funkcionáře totalitních politických struktur.“* Ústav tuto žádost vyřídil zákonem stanoveným postupem, žádost odložil, protože se požadované informace nevztahují k jeho působnosti. Ústav žadateli vysvětlil, že požadovanou informaci nedisponuje a ani disponovat, s ohledem na právní předpisy České republiky (např. čl. 7 Listiny základních práv a svobod, § 11 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník nebo § 10 zákona č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů), nemůže.

Současně Ústav doporučil žadateli obrátit se přímo na předmětné osoby. Nikdo z Platformy se na dotčené členy Vědecké rady však nikdy dle našich informací neobrátil, žadatel proti vyřízení této žádosti ani nepodal stížnost. Ústav trvá na tom, že Kodex neporušuje, protože nikoho, kdo by splňoval podmínku, že v minulosti byl členem nebo spolupracovníkem represivních složek totalitního režimu nebo byl v minulosti placeným funkcionářem totalitních politických struktur, vědomě nezaměstnává. Na okraj nutno podotknout, že členové Vědecké rady zaměstnanci Ústavu, ani v žádném vztahu podobnému pracovnímu poměru k Ústavu, nejsou.

Argumentaci uvedenou v dopise prezidenta Platformy, že Ústav má zkoumat zločinnou činnost Komunistické strany Československa, dokumentovat účast domácích osob na podpoře komunistického režimu a zveřejňovat informace o období komunistické moci a o činech a osudech jednotlivců dle ust. § 4 zákona č. 181/2007 Sb. o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů, a že k tomu je podle ust. § 5 oprávněn zpracovávat osobní údaje v nezbytném rozsahu, nelze akceptovat. Zmocnění ke zpracování osobních údajů, a to pouze v nezbytném rozsahu, je nutnou podmínkou práce s archivními a jinými dobovými materiály za účelem vědeckého bádání. Úkolem Ústavu je mj. nezávislé a objektivní zkoumání minulosti, a následná prezentace výsledků veřejnosti, nikoliv účelové zveřejňování jakýchkoliv selektivních a neúplných informací. Zmocnění podle ust. § 5 nelze extenzivně vykládat jako možnost získávat, zpracovávat a zejména zveřejňovat údaje o osobách na základě žádostí podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Dodržování zákonů je základním předpokladem demokratického a právního státu, je zcela nepředstavitelné, aby státní instituce postupovala proti liteře i duchu právních norem.

Prezident Platformy byl opakovaně zván do Ústavu, aby se mohl sám přesvědčit o absurditě jím formulovaných pochybností. Na tuto nabídku nikdy nereagoval, natož aby jí využil. Všechny snahy Ústavu o komunikaci směřující ke konsensu vycházely z důvodu a priori negativního postoje představitelů Platformy k Ústavu a zejména k jeho představitelům na prázdno. Místo společného hledání řešení byla ze strany Platformy zvolena ultimativní strategie, která navíc Ústav vyzývala k porušování právního řádu České republiky.

Je zcela absurdní a neakceptovatelné, že zájmové sdružení právnických osob z důvodu údajného podezření z porušení interního předpisu vyvodí sankce, které navíc nemají oporu ve stanovách sdružení. Sankcionovat člena sdružení za pouhé podezření, bez jakýchkoliv relevantních důkazů, že k porušení pravidel skutečně došlo, je postup zcela odporující demokratickým principům právního státu. Je smutné, že sdružení, které nese název „Platforma evropské paměti a svědomí“, tímto inkvizičním, nátlakovým a zejména protiprávním jednáním slouží k uplatňování osobních zájmů jejích několika málo představitelů.

Ústav jako organizační složka svrchovaného a demokratického státu nemůže, z výše uvedených důvodů, býti i nadále členem tohoto zájmového sdružení.

V Praze dne 17. ledna 2014

Mgr. Pavla Foglová v.r.
ředitelka Ústavu pro studium totalitních režimů